

ODKRYJ MAŁOPOLSKĘ.pl

BRYJKA - GÓRALSKIE ŚNIADANIE

Zamek w Pieszkowej Skale
- małopolska perła renesansu

KRAKÓW

Podziemia
Rynku Głównego

PIENINY

Trzy Korony

KWIATOŃ

Cerkiew św.
Paraskewy

LATO W

PIWNICZNEJ

Łukasz Kurbiel / odkryjmalopolske.pl

Zdjęcie Miesiąca: Babia Góra

SPIS TREŚCI:

3 Zamek w Pieskowej Skale

- małopolska perła renesansu

6 Bryjka

- góralskie śniadanie

7 Podziemia Rynku Głównego w Krakowie

- niezwykła podróż w czasie

9 Trzy Korony

- malowniczy szczyt w Pieninach

11 Kwiaton

- cerkiew św. Paraskewy

13 Lato w Piwnicznej

Zamek w Pieskowej Skale

małopolska perła renesansu

Zamek w Pieskowej Skale to jeden z najcenniejszych renesansowych zabytków architektury w Polsce. Położony tuż przy Maczudzie Herkulesa jest sercem Ojcowskiego Parku Narodowego i ważnym miejscem w historii Polski. Na zamku mieści się muzeum i kawiarnia

Historia

Zamek po raz wspomniany został w dokumencie wydanym przez Władysława Łokietka w 1315 roku i był najpewniej związany z fortyfikacjami wzniesionymi przez Henryka Brodatego. W I połowie XIV wieku Kazimierz III Wielki wybudował zamek, jako element łańcucha obronnego "Orlich Gniazd". Zamek ten składał się z 2 części: górnej i dolnej. Górna, niezachowana, powstała na niedostępnej skale zwanej "Dorotką".

W latach 1377-1608 zamek był siedzibą rodu

Szafranców, którą dostali oni od króla Jagiełły za rany odniesione przez Piotra Szafrance w czasie zatargu z węgierskimi dworzanami króla. W tym czasie gotycki zamek przekształcono w renesansową rezydencję. W XVII wieku, już za sprawą Michała Zebrzydowskiego dobudowano system fortyfikacji bastionowych. Ten gorliwy katolik polecił wybudować okazałą kaplicę i poświęcić ją swemu patronowi św. Michałowi.

Niestety w czasie potopu szwedzkiego zamek zniszczono, a potem w 1718 roku spłonął w pożarze. Odbudowano go jako siedzibę rodu Wielopolskich w 1768 roku. W 1787 w zamku gościł król Stanisław August Poniatowski. W wyniku pożaru w 1850 roku doszczętnie spłonęła najstarsza część zamku, tzw. "wysoki zamek". W czasie powstania styczniowego rosyjski ostrzał spowodował kolejny pożar i zniszczenie cennego wyposażenia wnętrza.

zmarłych na wiekach niemające odpowiednika w sztuce polskiej, dzieło wrocławskiego rzeźbiarza Jana Pfistera. Pierwotnie znajdowały się w jednym z najwspanialszych polskich mauzoleów rodowych w kaplicy w Brzeżanach na Podolu. Kościół i kaplica po 1945 roku zostały doszczętnie zdewastowane. Sarkofagi te szczęśliwie wcześniej ocalały, dzięki ich wywiezieniu podczas wojny polsko-rosyjskiej w 1920 roku do Krakowa.

W 1842 roku Pieskową Skałę kupił hrabia Jan Mieroszewski. Sobiesław Mieroszewski prowadził w zamku prace remontowe wzbogacając go o elementy neogotyckie. Jego syn Krzysztof sprzedawał zamek Michałowi Wilczyńskiemu, a ten dr. Serafinowi Chmurskiemu. W 1902 roku zamek trafił na licytację.

Zamek został kupiony przez "Towarzystwo Akcyjne Pieskowa Skała". Po II wojnie światowej zamek przejął Skarb Państwa. Po generalnej renowacji w latach 1950-1963 stał się on oddziałem Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu.

Architektura

W sylwetce budowli widoczne są nawarstwienia kilku stuleci. Najstarsze gotyckie elementy okrągła baszta i dolna część zabudowań właściwego zamku. Gotyckie pozostałości są również w baszcie bramnej z XIV wieku. W części zachodniej dziedzińca na parterze widnieją 2 gotyckie arkady. W jednej z nich mieści się głęboka na 56 metrów studnia. Zamek z odnowioną dwukondygnacyjną loggią i wspinałym dziedzińcem z dwupiętrowymi krużgankami jest przede wszystkim dziełem Stanisława Szafranica i pochodzi z XVI wieku. Na zamku zachowała się też barokowa kaplica i fortyfikacje bastionowe z bramą wjazdową ozdobioną kartuszami herbowymi Zebrzydowskich.

W kryptach na zamku w Pieskowej Skale znajdują się cztery manierystyczne sarkofagi Sieniawskich z XVII wieku z postaciami

Otoczenie

Do zamku przylega park krajobrazowy. W pobliżu stoi wapienna skała zwana Maczugą Herkulesa.

U podnóża wzgórza zamkowego znajduje się kompleks 5 stawów założonych w XVI wieku. Pierwotnie hodowano w nich karpie, szczupaki, karasie i pstrągi, jednak od 1993 roku zaprzestano hodowli. Obecnie są one ostoją płazów, które odbywają tam gody.

Ciekawostki:

- Zamek w Pieskowej Skale został wykorzystany w wielu polskich filmach, m.in. w: "Stawce większej niż życie", "Janosiku", "Ogniem i mieczem", "Reichu", i "Nie kłam kochanie".
- Obok zamku znajduje się Maczuga Herkulesa. Według legendy przyniósł ją sam diabeł za sprawą Mistrza Jana Twardowskiego, który przyłapany w karczmie "Rzym" miał powiedzieć "Będziesz mógł wziąć do piekła moją duszę, jeżeli wskazaną skałę z wznoszącego się nad Suchą

Beskidzką szczytu, przeniesiesz pod Ojców i postawisz na ziemi do góry nogami!".

- Legenda opowiada, że w baszcie zamku, zwanej kiedyś basztą Dorotki, głodową śmierć poniosła jedna z córek Tęczyńskich. Kochająca lutnistę dziewczyna została siłą wydana za starego Zaprzańca, pana na zamku w Dolinie Prądnika. W grodzie zjawił się jednak kochanek, przebrany w zakonny habit, i uratował ukochaną. Niestety zbiegów pojмали pachołkowie Zaprzańca. Lutnista zginął włóczony kołmi, a Dorotkę wepchnięto do baszty, gdzie miała ponieść śmierć głodową. Na ratunek przyszedł jej jednak ukochany piesek. Wspiął się na skałę, na której sterczała baszta, i przynosił swojej pani rzucane dla niego odpadki jedzenia chroniąc Dorotkę od śmierci głodowej.

Źródła:

- www.pieskowaskala.eu

- portalwiedzy.onet.pl/

- www.pieskowaskala.pl/historia.htm

- www.zamkiobronne.pl/zamki-w-polsce-opis-440.htm

- opn.pan.krakow.pl/ciekawostki/legendy.htm

Łukasz Kurbiel / odkryjmalopolske.pl

Łukasz Kurbiel / odkryjmalopolske.pl

Łukasz Kurbiel / odkryjmalopolske.pl

Bryjka

górlaskie śniadanie

*Jo tyz przecie ślubnego miłujem,
na rano i wieczór bryjke mu gotujem.
Kie se bryjki poje, popije zyntycy,
do roboty krzepki i figlów mu sie kce.*

W kuchni góralskiej pierwszym i w biednych chałupach najważniejszym posiłkiem było śniadanie. Najczęściej gospodyni przygotowała nań tradycyjną bryjkę .

Bryjkę przygotowywano zazwyczaj z mąki bądź kaszy. Bryjkę podawano do stołu zawsze w ten sam sposób- na głęboką miskę glinianą wylewano niezbyt grubą warstwę bryjki w której środku robiono wgłębienie, w które wkładano stopiony tłuszcz- stopioną słoninę bądź masło.

Bryjkę jedzono drewnianymi łyżkami. To z czego robiono bryjkę zależało też od pory roku, zasobnej spiżarni, regionu czy wreszcie upodobań kulinarnych gaździny. Najczęściej stosowano do niej mąkę jarcaną czyli jęczmienną z omlonego pęcaku, owsianą a sporadycznie żytnią. Z kaszy była to najczęściej manna. Występowały dwa rodzaje bryjki- krupiona, czyli hartowana zimnym mlekiem bądź wodą i nasuconą czyli na gorąco wprost z kociołka. Do naszych czasów zachowało się kilka oryginalnych przepisów na to proste danie. Jednak każda gospodyni robiła swą bryjkę „na oko”. Jedyną zasadą było to że bryjka powinna być luźna.

*Maryjkości święto!
Co jo narobiła!
Takom dobrom bryjke
na węgiel spoliła!*

Przepisy na Bryjkę:

Bryjka śrutowana

Składniki: woda, mąka śrutowana, sól
Sporządzanie: Wode zagotować i osolić.
Wsypujemy mąkę śrutowaną i rotrzepujemy na masę gęściejszą od dobrej smietany rogalka.

Gotujemy na wolnym ogniu około pół godziny. Ciepłą bryjkę wlewamy do miski i robimy wgłębienie w które wkładamy stopioną słoninę, boczek bądź masło.

Bryjka codzienna

Składniki: mąka jaka pod ręką, woda, sól masło lub słonina

Sporządzanie: Wrząc osoloną wodę traktujemy mąką którą rozcieramy na masę o gęstości smietany. Jak poprzednią gotujemy około pół godziny na wolnym ogniu. Bryjkę wykładamy do michy, rozcierając masę równomiernie na jej dnie. W zrobione wgłębienie wlewamy stopione masło bądź słoninę.

Bryjka skrupiona

Składniki: mąka jaka pod ręką, woda, mleko, sól i tłuszcz jak smalec

Sporządzanie: Do wrzącej osolonej wody wsypać mąkę, cały czas mieszając masę rogalką. Gotować tak około 20 minut po czym do masy dolać mleka energicznie ucierając. Dzięki temu nasza bryjka się skrupi i będzie mniej kleista. Masę wykładamy na talerz i polewamy roztopionym tłuszczem.

Źródło: www.izbaskarbow.pl

Łukasz Kurbiel / odkryjmalopolske.pl

Podziemia Rynku Głównego w Krakowie niezwykła podróż w czasie

Muzeum w podziemiach Rynku Głównego w Krakowie to jedno z najnowszych i bez wątpienia najciekawszych krakowskich muzeum. Kilka metrów pod płytą rynku znajduje się ogromna skarbnica wiedzy o mieście i jego dziejach.

Krakowski Rynek jest miejscem niezwykłym. Wytoczony w połowie wieku XIII, stał się główną przestrzenią publiczną miasta; niezmiennie, przez stulecia aż do czasów współczesnych pozostaje sercem Krakowa. Ale by zobaczyć jak wyglądał u schyłku średniowiecza, w czasach gdy przechadzał się po nim Mikołaj Kopernik - trzeba zejść do podziemi ...

5 lat zamiast 6 miesięcy

Szlak turystyczny – Śladem europejskiej tożsamości Krakowa został oddany do użytku 24 września 2010 r. Do powstania tej wystawy przyczyniły się badania archeologiczne, które były

prowadzone nieprzerwanie od 2005 do 2010 r. we wschodniej części Rynku Głównego. Badania archeologicznych warstw Rynku, w których zapisane jest 1000 lat historii początkowo planowano tylko na 6 miesięcy jednak skala i ranga odkryć sprawiły, że prace trwały aż 5 lat. Odkryto wówczas ogromne bogactwo śladów wielowiekowej historii tego miejsca. Pod płytą Rynku stworzono wyjątkowy rezerwat archeologiczny o powierzchni blisko 4000 m². Odwiedzający mają możliwość podziwiania odnalezionych skarbów, poznania burzliwych dziejów średniowiecznego Krakowa oraz poznania jego ścisłych związków z innymi ośrodkami europejskimi.

Trasę w Podziemiach Rynku poprowadzono pomiędzy kamiennymi i ceglanymi murami piwnic dawnych obiektów handlowych, takich jak: Kramy Bolesławowe, Kramy Bogate, Waga Wielka i Sukiennice. Zachowały się także fragmenty brukowanych ciągów komunikacyjnych, które dają wyobrażenie o średniowiecznej technologii

budowania dróg. Nienaruszone profile ziemne, tzw. świadki archeologiczne, dobrze wyjaśniają natomiast proces podnoszenia terenu Rynku na przestrzeni kilkuset lat.

Skarby z minionych wieków

Podczas badań odkopano wiele przedmiotów pochodzących z minionych wieków m.in. średniowieczne narzędzia, zabytkowe monety, przybory higieniczne, gliniane figurki, ozdoby, kostki do gry, groty tatarskich strzał czy pochodzące ze Wschodu paciorki i medaliony. Największym odkopanym "skarbem" jest ważąca 693 kg bryła cennego wówczas ołowiu – tak zwany bochen. Zgromadzone przedmioty, potwierdzają silny związek Krakowa z innymi miastami oraz nieprzerwaną wymianę kulturową i handlową.

Szlak turystyczny w Podziemiach Rynku, to także dobre miejsce aby poznać historię Krakowa. Od czasów przed lokacją miasta aż do czasów nam współczesnych. Najstarsze dzieje miasta przybliżają prezentowane na ekspozycji rekonstrukcje XI-wiecznych pochówków. Oryginalne fundamenty chat z przełomu XII i XIII w. Rekonstrukcje warsztatów złotnika i kowala obrazują zaś wygląd osady przedlokacyjnej, zniszczonej w czasie najazdu tatarskiego w 1241 r.

Muzeum w Podziemiach Rynku zostało stworzone bardzo nowocześnie. W trakcie zwiedzania można poczuć atmosferę panującą na średniowiecznym rynku. Towarzysza nam bowiem m.in. odgłosy gwaru transakcji handlowych. Wystawę wzbogacają także makiety oraz multimedia w postaci ekranów dotykowych, hologramów, projekcji i filmów dokumentalnych wyświetlanych w specjalnie do tego celu zaaranżowanych pomieszczeniach piwnic pod Sukiennicami. Z myślą o najmłodszych powstał natomiast specjalny pokój zabaw oraz mechaniczny teatrzyk Legenda o dawnym Krakowie.

Tekst na podstawie: www.mhk.pl

Trzy Korony malowniczy szczyt w Pieninach

Trzy Korony to symbol Pienin. Majestatyczny szczyt, z którego rozciąga się wspaniała panorama przyciąga rzesze turystów. W stosunkowo krótkim czasie i małym nakładem sił można wyjść na jedną z najpiękniejszych gór Polski.

Geografia

Trzy Korony to najwyższa góra Pienin Środkowych. Tak właściwie to Masyw Trzech Koron, na który składa się 5 turni zbudowanych z wapieni rogowcowych. Te turnie to: Okraglica (982 m n.p.m.), Płaska Skała (950 m n.p.m.), Nad Ogródki (940 m n.p.m.), Pańska Skała (920 m n.p.m.), Niżnia Okraglica (902 m n.p.m.). Masyw położony jest w Pienińskim Parku Narodowym.

Masyw Trzech Koron ograniczony jest 3 przełęczami: Przełęcz Szopka oddziela go od

Pienin Czorsztyńskich, Wyżni Łazek od grupy Łysiny, a Koszarzyska od Ostrego Wierchu. Stoki południowo-zachodnie opadają do Wąwozu Szopczańskiego, południowe do Dunajca, północne do doliny Pienińskiego Potoku. W masywie jest kilka polan: Polana Szopka, Polana Pieniny, Koszarzyska i Klejczyna.

Przyroda

W masywie Trzech Koron występuje wiele rzadkich gatunków roślin. 7 gatunków roślin występuje tylko w Pieninach. Do rzadkości należą dwulistnik muszy, irga czarna, kokorycz żółtawa, mokrzyca szczeciolistna, oset klapowany, ostrożeń głowacz, posłonek alpejski skalny, przewiercień długolistny, starzec pomarańczowy, wielosił błękitny, wiechlina styryjska, złocień Zawadzkiego.

Prócz nich występują liczne i rzadkie gatunki

naskalnych roślin wapieniolubnych, m.in. rozchodnik wielki, który jest żywicielem larw również endemicznego i rzadkiego pienińskiego motyla niepylaka apollo.

Historia

Trzy Korony pierwotnie zwano Pieninami. W 1834 roku pojawiła się w dokumentach nazwa Kronenberg, a od 1860 roku obecna nazwa. Trzy Korony odwiedzane były turystycznie od bardzo dawna. W 1906 roku wyznaczono pierwszą trasę turystyczną na szczyt. W 1929 roku Trzy Korony zostały przez polski rząd wykupione od prywatnych właścicieli.

Panorama

Z platformy widokowej na Okraglicy, opadającej na Rówień koło Dunajca 500-metrową przepaścią można podziwiać widok na przełom Dunajca i obszar Pienińskiego Parku Narodowego, a także na Tatry, Beskid Sądecki, Gorce, Beskid Żywiecki i Magurę Spiską. Przy dobrej pogodzie widać odległą o 63 km Babią Górę.

Najpopularniejsze szlaki

Żółty potem niebieski z Krościenka przez przełęcz Szopka i Siodło (2 h, z powrotem 1:45 h)

Żółty potem zielony i niebieski Z Sromowców Niżnych przez Wyżni Łazek na polanę Kosarzyska i Siodło (2 h, z powrotem 1:45 h)
Niebieski z Czorsztyna przez przełęcz Osice, Macelak, przełęcz Trzy Kopce, przełęcz Szopkę i Siodło (2,5h)

Wstęp na platformę w sezonie turystycznym jest płatny i upoważnia również do wejścia na Sokolicę. Przy ładnej pogodzie w sezonie tworzą się tutaj duże kolejki.

Ciekawostki

- Krajobraz ze szczytem Trzech Koron został wykorzystany w kręconym w 2007 na Słowacji filmie Volkodav. Ostatni z rodu Szarych Psów.

- Istnieje legenda o bracie Cyprianie z Czerwonego Klasztoru XVIII w. który według legendy miał ponoć wystartować z Trzech Koron na latającej maszynie i dolecieć aż do Tatr.

Widok z Trzech Koron / Fot. Karina Twarowska

Kwiaton cerkiew św. Paraskewy

Cerkiew św. Paraskewy w Kwiatoniu to dawna łemkowska cerkiew greckokatolicka. Obiekt należy do najpiękniejszych i najlepiej zachowanych cerkwi łemkowskich w Polsce. Cerkiew została wybudowana w drugiej połowie XVII wieku, a później wielokrotnie odnawiana. Obecnie wykorzystywana jest jako kościół rzymskokatolicki.

Historia

Cerkiew powstała w drugiej połowie XVII wieku. Za datę budowy często podawany jest rok 1700. Wieża została dostawiona w 1743 roku. Datę tę odszukano na jednej z belek konstrukcji. Cerkiew była wielokrotnie odnawiana. Remonty korpusu przeprowadzono w latach 1811, 1904, 1967 oraz w latach 90. XX wieku. Po akcji "Wisła" w 1947 roku świątynia

zaczęła być użytkowana jako kościół rzymskokatolicki podległy parafii w Uściu Gorlickim.

Architektura

Świątynia jest modelowym przykładem cerkwi łemkowskiej typu północno-zachodniego. Cerkiew wybudowano z drewna, jest budowlą zrębową, orientowaną i trójdzielną. Powstała na planie trzech kwadratów: prezbiterium, nawy i babińca. Każdy z członów budowli jest nakryty odrębnym dachem. Wieża o pochyłych ścianach ma konstrukcję słupową i obejmuje ściany babińca. Wokół wieży znajduje się zachata. Cała cerkiew obita jest gontem, a jedynie partia izbicy pokryta jest pionowym szalunkiem. Uwagę zwracają dekoracyjne obramienia okien prezbiterium. Wejście do wnętrza prowadzi przez portal babińca o kształcie spłaszczonego trójliscia. Świątynia

otoczona jest ogrodzeniem z bali z dwiema drewnianymi bramkami ramowymi, zwieńczonymi gontowymi daszkami z cebulastymi baniami.

Wewnętrzne ściany zdobi polichromia architektoniczna i figuralna z 1811 roku. Malowidła na ścianach imitują marmurowe kolumny igzymy. Na uskokach kopuły nad nawą przedstawiono aniołki, zaś powyżej scenę Przemienienia Pańskiego. Na stropie babinca znajduje się malowidło Opieki Bogurodzicy. Zachodnią część nawy oraz ściany babinca obiega chór muzyczny z nietypową balustradą, na której znajduje się kilka chorągwi procesyjnych. Pozostałe chorągwie oraz XIX-wieczny, dwustronnie malowany krzyż procesyjny znajdują się w babinie.

We wnętrzu znajduje się wyposażenie pochodzące z XIX i początku XX wieku. Najstarsze jego elementy, utrzymane w tradycji późnobarokowej, pochodzą z XVIII stulecia. Prezbiterium od nawy oddziela ikonostas z 1904 roku. W prezbiterium znajduje się ołtarz główny z XIX wieku, zaś w nawie dwa ołtarze

boczne z ikonami przedstawiającymi Matkę Bożą z Dzieciątkiem i Zdjęcie z Krzyża.

Msze Śwete: Niedziela 9:00

Źródła:

- Wikipedia
- <http://dniedzictwa.pl/cerkiew-pw-sw-paraskiewy/>
- <http://www.beskid-niski.pl/index.php?pos=/obiekty&ID=98>

Lato w Piwnicznej

Zdjęcia z Piwnicznej i okolicy

Autor: Karina Twarowska

Zdjecie użytkowników: Spływ Dunajcem Fot. bazylia73

Napisz do nas!
redakcja@odkryjmalopolske.pl

Humor z gór:

Nawet nie przypuszczałam,
że nasz gospodarz
jest tak nieprawdopodobnie
przywiązany
do swojego psa...!

